

Iskolai könyvtári esélyek

A könyvtárak története arra tanít, hogy *mióta iskolák léteznek, azóta vannak könyvtárak*. A magyar könyvtártörténet is egyidős az iskolatörténettel, ezer éves.

Az iskolában lévő könyvtár évezredek óta olyan volt, mint a többi könyvtár: az emberi tudáskincset akarta tárolni. Elsősorban a pedagógust szolgálta. Az utóbbi évszázadok híradása szerint viszont mindinkább előtérbe került az az igény és szándék, hogy „mindkét fél”: pedagógus és tanuló egyaránt használja ugyanazt a könyvtárat. A polgári, *modern értelemben vett iskolai könyvtár* tartalmi és szervezeti változásai akkor kezdődtek – kb. a 18-19. század fordulóján –, amikor a *tanulói ifjúságot külön könyvtárból kezdték ellátni*; amikor a tudományok és ismeretek nagyfokú bővülése előtérbe hozta a tankönyvet és az egyéb taneszközöket; amikor a kötelező népoktatás bevezetése és az oktatásügy differenciálódása révén tömegesedés következett be; amikor a (fejlődés)lélektan és a pedagógiai megfontolások felvetették a lehetséges és szükséges ismeretek tartalmának és terjedelmének kérdését, az emberformálás és a képességfejlesztés problematikáját. *Azóta az iskolai könyvtárak szerepe, tartalma, szolgáltatásai, alkalmazott módszerei stb. vitatottak.*

A hazai iskolai könyvtárak történetére vonatkozó tanulmányaim – itt nem részletezhető – tapasztalatai azt mutatják, hogy az elmúlt 200 évben *sohasem volt minden iskolának könyvtára*. Amikor és ahol volt, a legtöbb csak a legnagyobb jóindulattal volt könyvtárnak nevezhető. (Talán a régi, nagymúltú középiskolák tanári könyvtára érdemelte ki ezt a címet!) Kéziratban lévő terjedelmesebb eszmetörténeti áttekintésem számomra azzal a legfőbb tanulsággal szolgált, hogy az *iskolai könyvtárak állapota és tevékenysége nem könyvtári kérdés* (legfeljebb a szakszerűség oldaláról, merthogy ennek elméletét és gyakorlatát a felkészült könyvtáros mint e kérdés specialistája birtokolja), hanem az iskola, a közoktatás, közelebbről az ott dolgozó pedagógusok és tanulók ügye! Kiemelkedően – mint az új generációk felnevelésének és képzésének szakemberei – az *igazgató és a tantestület megítélésén* és magatartásán *műlik*. (Ők viszont azért felelősek, hogy az iskola azt és úgy végzi-e, abban a szellemben és azért a célért tevékenykedik-e, amit a nemzet – minden iskolától mindenkor – elvár!)

Beható tanulmányozás után sem tudok válaszolni azokra a kérdésekre, mi az oka annak, hogy az *oktató-nevelő tevékenység* – noha számos esetben és különféle módon a központi, kormányzati akarat éppúgy, mint számos kiváló pedagógus és könyvtáros tett nem csekély erőfeszítést ennek érdekében – az *elmúlt kétszáz évben* (alap- és középfokon egyaránt, sőt részben az előbbieik miatt is a felsőoktatás szintjén) miért *nem épített* kellően és az elvárható módon a könyvekre és az egyre gyarapodó körű, különböző módon rögzített információhordozókra, pontosabban ami távolról sem ugyanaz (mint a legtöbbben tévesen hiszik): *a könyvtárakra*. Jelesül az iskolai könyvtárakra, mint az emberi tudáskincset birtokló és az azok szétszórását, birtokbavételét szervező intézményekre.

Nem tudok válaszolni arra, miért nem alapozza meg mindmostanáig kelően az iskola az ismeretszerzés készségét és módszereit; miért nem használja fel a nevelésben és személyiségformálásban a könyvtárban rejlő lehetőségeket kellő módon; miért nem aknázza ki a benne meglévő adottságokat a problémamegoldó készség kifejlesztésében; miért nem nevel olvasóvá, rendszeresen és magabiztosan informálódó és tudatos könyvtárhasználó felnőtté!

Az iskolai könyvtárak történetének átfogó, folyamatában történt tanulmányozása döbrentett rá, hogy a korábbi sémák hamisak, vagy csak igen nagy áttétellel elfogadhatóak: a társadalmi funkció és berendezkedés változásai nem eredményeztek szükségszerűen változásokat az iskolai könyvtárak állapotában és tevékenységében. Inkább az oktatásról vallott nézetek és az *iskolai gyakorlatnak a könyvtárral kapcsolatos módosulásai* zártak le és indítottak új korszakokat. Ezek pedig – ezen a téren is igazolva régi véleményemet és hitemet a (könyvtáros) alapvetően befolyásoló áldozatos munkájának fontosságáról – *mindenekelőtt kiváló pedagógusok és könyvtárosok kitartó munkálkodásainak és küzdelmének eredményeként kerülhettek sorra*. Ha a történelem bizonyos korszakaiban sikerült egymásra találniuk és összefogniuk, akkor máris eredmények lehetősége csillant fel és kecs egetetett. *Ámde* ezek legtöbbször átmenetinek bizonyultak, a *sikerek nem voltak átütőek* és végérvényesek, hamar bekövetkezett a visszaesés.

Bármilyen akadályoknak és *nehézségeknek az iskolában elsőként a könyvtár esett áldozatául*. Most – úgy tűnik – ismét sorsfordító időket élünk. Új kihívások jelentek meg, új lehetőségek reménye csillant fel. Az a kérdés, mi lesz, mi lehet belőle?

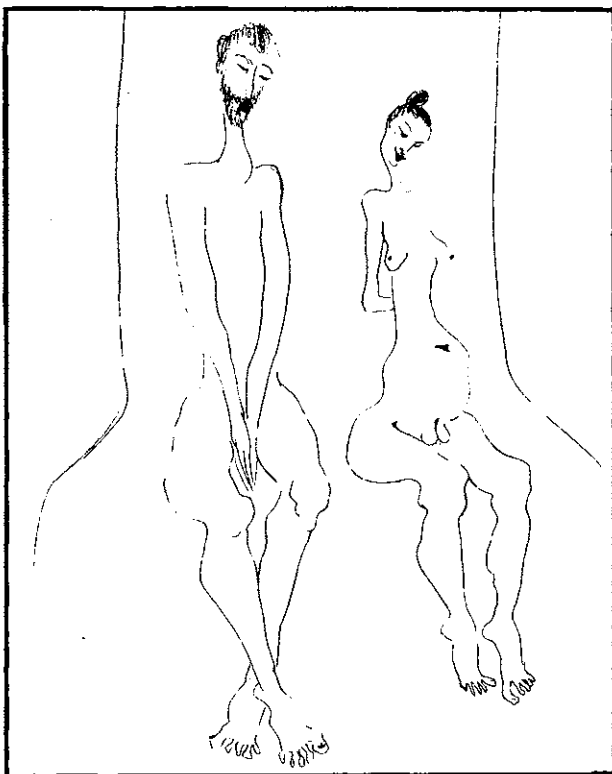
A magyar iskolai könyvtártörténetnek három felfelé ívelő korszakát lehet megnevezni: az 1870-es éveket, az 1904–1914. közötti évtizedet és az 1970-es és részben a 80-as éveket. Ez utóbbi időszak nemcsak mennyiségi mutatóival tűnik ki, hanem azzal is, hogy újra egyetlen és egységes könyvtárat alakított ki az iskolában, markánsan elkülönülő „személyiségjegyeket” mutatott fel e könyvtártípus számára (hangsúlyozva a közművelődési könyvtári szolgálat szerepét és kapcsolódását is), s végül – de nem utolsósorban – az olvasás-és/vagy könyvtárpedagógia formálódásával felmutatta azt is, miként kapcsolódhat be a könyvtár az iskola oktató-nevelő, személyiségformáló tevékenységébe, illetve a másik oldalról: miként építhet valamennyi iskolai tevékenység (és természetesen tantárgy) az időközben multimediálissá, lassanként teljesskörű információs központtá váló iskolai könyvtárra.

Ezek azonban eszmei-elméleti vonatkozások. *A mai valóság vészterhesebb, vagy legalábbis összetettebb.* Mert igaz ugyan, hogy az utóbbi két évtizedben szerveződni látszott az iskolai könyvtári hálózat, növekvő állománnyal, szélesedő szolgáltatásokkal, javuló tárgyi és személyi feltételekkel (önálló elhelyezés, helyben használatra és foglalkozásokra alkalmas terekkel és szakképzett, főhivatású és lelkes könyvtárossal), európaizálódó szemlélettel, az *utóbbi néhány év statisztikai adatai viszont kijózanító* (de persze nem biztos, hogy minden vonatkozásban rossz) *jelenségekre utalnak*. Az adatok halmozása nélkül (ki-ki utána nézhet a statisztikai adattárakban) – miközben növekszik az iskolák száma (lehet, hogy sok csak önálló sodik), abszolút számban és relative még inkább *csökken az iskolai könyvtárral ellátottaké* (1991-ben az általános iskolák 83 százaléka, a középiskolák 73 százaléka rendelkezett saját bevallása szerint könyvtárral); *fogy a főfoglalkozású könyvtárosok száma* (az általános

iskolák 19 százalékában, a középiskolák 34 százalékában volt 1991-ben, de az összes iskolai könyvtáros a 3–4 évvel korábbiaknak csak 80 százaléka – képviselőjük a pedagógusok között jelentéktelen: az általános iskolában 0,6, a középiskolában 0,8 százalék); nem tudjuk hány korábban önálló elhelyezésű könyvtár szorult ki újra a folyosóra, tanterembe és porosodik szekrényekben; a könyvvállomány persze tovább növekszik (mondhatnánk természetesen, pedig lehet, hogy el kellene/lehete végre érni, hogy a kivonás és gyarapodás egyensúlyba jusson), de a beszerzett kötetszám – még növekvő gyarapítási összegek mellett is (pedig hánynak nincs egyáltalán vagy neveléséges összegű a beszerzési kerete!?), az általános iskolában az 5 évvel korábbiaknak csak 70%-a, a középiskolában ugyan 116%-a, de a létszám növekedése ennél nagyobb; még fájdalmasabb, hogy 5-6 évvel ezelőtt is csak 10 megyében és összesen 24 központi ellátórendszer működött általános iskolai területen, és mindössze 170 könyvtárat látott el az akkori 3192-ből (híreink szerint ez a szám azóta jócskán csökkent); néhány tiszteletreméltó iskolát leszámítva, az *iskolai könyvtárak nem képesek vonzáskörükét növelni*: az igazán nem túlzott igényű beiratkozási feltételek ellenére is (sőt, néhol valós tartalom nélkül, automatikusan minden iskolai polgárt olvasónak minősítenek), az olvasók számának növekvő tendenciája ellenére az általános iskolában még mindig kimarad a tanulók több mint harmada, sőt a középiskolákban 1976/77-től és 78%-ról – folyamatosan – 69%-ra csökkent a tanulói arány. Ha ehhez hozzávesszük, hogy (jogilag) szétessett az amúgy sem túl erős és hatékony iskolai könyvtári hálózat, irányítási bizonytalanság lépett föl, a *Könyv és Nevelés* (mint fontos szervező és segítő fórum) hat éve megszűnt, (a 3K-ban rovatként tovább él és hat – a szerk.) és az egyéb próbálkozások közelről sem pótolják; iskolarendszertani és tantervi zavarok léptek föl stb. – *akkor a helyzet nem igazán biztató.*

És mégis! *Vannak az iskolai könyvtári tevékenység számára biztató közoktatási-pedagógiai-módszertani kísérletek, bizonyos NAT-változatok minden eddiginél biztatóbb „megrendelőikkel és megrendelésekkel” kecsegtetnek* (ld. az informatika mint nemcsak hardverismeret, hanem informálódási készségeket fejlesztő tárgy, de az egész iskolai gondolkodást, a többi tárgynak az igényét is potenciálisan magában hordozó szemléletet stb.), formálódik a mind sokrétűbben és hatékonyabban tevékenykedő MKE Könyvtárostánárok Szervezete, amiből jó öngazgatási-önsegítő szerveződés alakulhat; végzős főiskolai hallgatók körében változatlanul erős a vonzódás az iskolai könyvtárossághoz stb.

Ha jól alakulnak a dolgok, akkor az egyik *legfőbb nyereség az lehet, hogy eltálik a mag az ocsútól: ott lesz könyvtár és olyan, ahol és amilyent az adott iskola megkíván, de ott aztán lesz; ahol pedig létezni tudnak nélküle, ott felesleges a látszat-könyvtár, a pénzpocsékolás. Azokkal értek egyet, akik az iskolai könyvtárak jövőjét az új iskolai szemlélettől, gondolkodástól, az oktatási koncepciótól teszik függővé és ezért teljesen logikus, hogy – ha szükséges egyáltalán? – szabályozni is az oktatási rendszer részeként kell az iskolai könyvtárak ügyét vagy szebben (?) fogalmazva: „az oktatási rendszer könyvtári információs infrastruktúráját”. Két megszorítással: országosan ne legyen kötelezően előírt minden iskolában könyvtár (még ha alapvető hitvallásom szerint magam ugyanúgy nem tudok elképzelni iskolát könyvtár nélkül, miként úszásoktatást uszoda, kémiát kísérletező eszközök nélkül stb.), hanem legyen függvénye minden egyes iskola pedagógiai-szervezeti programjának. Másfelől*

nem szabad elvágni, hanem éppenséggel erősíteni szükséges azokat a szálakat, amelyek ezeket a könyvtári-információs intézményekhez (rendszerhez?) vagy legalábbis a gerincéhez fűzhetik.

Másik régi vesszőparipám, hogy *az iskolai könyvtárak sem létezhetnek automatizálva, önellátásra (látszat) berendezkedve*; nemcsak azért, mert az együttműködés, a rendszerben működés világtendencia, s a világ legnagyobb könyvtárai sem vállalják már régóta a saját lábön megállást, hanem azért is, mert a hazai iskolák ráadásul túlon túl kicsik (sőt újabban még több, még kisebbek jelennek meg) ahhoz, hogy egyáltalán könyvtárnak látszó valamit legyenek képesek fenntartani. Eppen ezért alulról szerveződő, kifizetődő, de mindenképpen *jobb feltételeket teremtő, ellátórendszerekre van szükség* ezen a területen is. (A „hogyan” megint sokféle lehet: önálló vagy közművelődési könyvtárból kiinduló, településenkénti vagy településközi, azonos iskolatípusokat vagy többféléit magában foglaló stb. – a lényeg, hogy vegye figyelembe az iskolai könyvtári „karakterisztikát”.) Ebben a vonatkozásban mérlegelendő az is, hogy tisztán iskolai funkciókat ellátó iskolai könyvtárakról – médiatárakról-forrásközpontokról, avagy többes funkciójú könyvtárakról legyen-e szó – ezt mindig a valóságos helyi körülményeket mérlegelve lehet eldönteni.

Az sem kétséges, hogy *nem kell előírni működési-működtetési normatívákat, de annál inkább szükséges többféle modellt kínálni* az iskolafenntartók és a könyvtárosok számára egyaránt, s amely modellek figyelemmel vannak isko-

latípusra – nagyságra, könyvtári környezetre, iskolai programokra stb. Jó lenne, ha ezeket a modelleket államigazgatási fórumok helyett iskolai – pedagógusi, ill. könyvtárosi érdekképviseleti szervek – profi módon és esetleg használható külföldieket adaptálva készítenék el, pl. az MKE Könyvtárostanárok szervezete, annak megyei szervezetei, vagy a még működő szaktanácsadói szerveződések stb.

A hosszan folytatható gondolatláncot azzal vágom el: sok, *majdnem minden azon múlik, milyen könyvtárat kínálnak az iskolai könyvtárosok*, mit és hogyan nyújtanak a pedagógusok számára. Sem az iskolai könyvtár létét, sem a könyvtárosok tantestületbeli státuszát más nem vívhatja ki, helyettük a munkát más nem végzi el. A könyvtárosok többnyire elégedetlenek a többi pedagógus igényeivel, könyvtárhasználati felkészültségével, a könyvtárhoz való viszonyulásával. Ha feledjük, *ha isteni csoda folytán minden pedagógus úgy használná és használhatná az iskolai könyvtárat, ahogy a könyvtárosok megálmodták – az lenne a tragédia! Mert nincsenek „olyan” iskolai könyvtárak*. Szerencsére az iskola nem visel el ekkora robbanásokat, nagy ugrásokat, változásokat. Ezért lehet és kell egyre jobb iskolai könyvtárakat csinálni, egyre jobb szolgáltatásokat kínálni, s akkor a portéka iránti kereslet is nagyobb lesz. *A könyvtárosnak kell az igényeknek elébe menni*; tudjon okosan és szakszerűen érvelni, legyen magabiztosan felkészült a maga területén – akkor talán nagyobb sikerélményei lesznek, mint többévszázados elődeinek.

(Megjelent *Hogyan tovább* címmel a *Győr-Moson-Sopron megyei pedagógusok lapjában*, 1993. 5. sz. 19–20. p.)

Dr. Tóth Gyula

Magyar Könyvészet 1921–1944

Utolsóként jelent meg az immár hét kötetes bibliográfia, a *Magyar Könyvészet 1921–1944* 4-ik jelzetű tomusa, mely a természettudományok – orvostudomány – technika – mezőgazdaság szakokba tartozó kiadványokat regisztrálja. Ezzel befejeződött a nagy vállalkozás törzsrészének szerkesztése és kiadása. A mutatókötet közreadása maradt hátra, remélhetően nem túl hosszú idő múlva használhatjuk majd a nélkülözhetetlen segédletet. Persze, bibliográfiát elméletileg soha nem lehet teljesnek és befejezettnek tekinteni. A szerkesztő *Kertész Gyula a Könyvtári Levelezőlap* 1992. 11. számában megjelent felhívásából ismert, hogy a közreadást végző munkacsoport

megkezdte a pótkötet kiadásának előkészítését. Az OSZK állományából hiányzó hivatalos kiadványok (alapszabályok, évi jelentések, tagnévsorok), naptárak, kalendáriumok, sorozatok egyes darabjai, bibliofil könyvek, vidéken megjelent nyomtatványok bibliográfiai leírásai kerülnek be a supplementumba, valamint a kimaradt hazai idegen nyelvű könyvek és az átvonuló front miatt az 1944-es év kötelespéldányszolgáltatásából hiányzó munkák. Valójában tehát ezekkel – a mutató- és pótkötetekkel – lesz teljes a magyar könyvészet 1921–1944-es ciklusa, amely nyilvánvalóan a legfontosabb dokumentumtípus, de minél előbb szükséges a korszak egyéb dokumen-

tumainak (zeneművek, térképek, tankönyvek) bibliográfiai regisztrálásához is megkezdeni az előtanulmányokat.

Mindenesetre fő részében teljessé vált a két világháború közötti korszak hazai könyveit regisztráló bibliográfia, ami egyúttal azt is jelenti, hogy – ha a különböző színvonalú és gyűjtőkörű kötetekből is – 1473-tól 1960-ig rendelkezésre áll a magyar nemzeti bibliográfia. Ez a tény aligha hoz lázas izgalomba százezreket az országban, legfeljebb a könyvtárosok és a múlt különböző területeinek feltárását végzők képesek átérezni jelentőségét, pedig megérdemelné a nagyobb nyilvánosság figyelmét is. Nem kevesebről van szó, mint hogy hiánytalaná vált a hazai szellemi élet legteljesebb katasztere. Annýra nem vagyok elfoglult, hogy kijelentsem: ami a könyvészet gyűjtőkörén túl van, az elhanyagolható, nem is érdekes. A szellemi élet, a művelődés nem kizárólag írásos formában hagyományozódhat át, sok egyéb lehetőség van erre; és a nyomtatott könyvek mellett mindig létezett szóbeli vagy olyan írásos kultúra, amely nem jutott el a nagy nyilvánossághoz. (Gondoljunk csak a közelmúlt szamizdat irodalmára: ha valaki később a 70-es, 80-as évek szellemi életét kutatja majd, és kizárólag a könyvkiadóknál megjelent kötetekből próbálja megrajzolni Magyarország eszmetörténetét, félrevezető eredményre jut.) Ez mind igaz, de a legteljesebb képet a könyvekből lehet rekonstruálni, a képi vagy hangzó, esetleg más hordozón rögzített információ – ma még – inkább csak gazdagítja, de nem teszi feleslegessé a hagyományos dokumentumokban, a könyvekben olvashatót.

A történettudomány a sokat hangoztatott tacitusi elv – „*Harag és elfoglultság nélkül*” – ellenére az előíté-

letek tudománya. Jól ismertek mindenki előtt a nemzetközileg elterjedt különböző közhelyek, melyek hatása alól nehezen tudja kivonni magát a historikus. Ezek között a rólunk, magyarokról szólók nem a leghízelgőbbek. Az egyik ilyen kiirthatatlannak látszó sztereotípiá szerinti Magyarországon nem voltak jelentős természettudományos vagy műszaki kutatóhelyek, legfeljebb egyes kiemelkedő alkotót adott az ország a világnak. Közben elfelejtődik, hogy a kissé lekezelt hazai természettudósok, mérnökök által létrehozott intézményrendszer lehetővé tette a későbbi Nobel-díjasok szakmai fölkelését. Sőt, a két világháború között az akkori tudománypolitika néhány tudományágban olyan infrastruktúrát teremtett, amely alkalmas volt *Szent-Györgyi Albert* kutatásaihoz. Eredményeit a legmagasabb kitüntetéssel ismerte el a világ. Itthon végzett kutatásaiért, ezt nem árt ismét hangsúlyozni. Szent-Györgyi Albertnek a Nobel-díjhoz saját zsenialitásán kívül háttérre – és könyvkiadásra, tudományos közéletre is szüksége volt: laboratóriumra, könyvtárra, képzett munkatársakra – és könyvkiadásra, tudományos közéletre is. Mindezek nélkül a 20. században már nem lehetett jelentős eredményeket elérni a természettudományok egyetlen ágában sem.

A Kertész Gyula szerkesztésében megjelent kötet ennek a tudományos infrastruktúrának egy részét, a könyvkiadást dokumentálja. Mintegy 12-13 ezer mű leírását tartalmazza a bibliográfia, amelyekhez kb. 10 ezer szakutaló kapcsolódik, segítve áthidalni az ETO rendszeréből adódó nehézségeket. A bibliográfiai leírások negyede tartozik a természettudományok és a matematika szakcsoportjába. Meggyőző bizonyíték ez arra, hogy az országban olyan egyenletes, magas színvonalú

kutatás folyt ezeken a területeken, amelyekből természetesen és könnyen emelkedhetett ki néhány zseniális alkotó munkássága. A kor kiemelkedő művelődéspolitikusa, *Klebsberg Kunó* törekvéseinek köszönhetően a közreadott évkönyvek, kutatási beszámolók jó része világnyelveken jelent meg. Érdeemes lenne tudománytörténeteknek kideríteni, mennyire kerültek be ezek a publikációk a tudományos élet nemzetközi vérkeringésébe, hányan és kik hivatkoztak az egyes tanulmányokra. A forrásbázis rendelkezésre áll, most már jöhetnek a feldolgozás nem kisebb munkáját vállalók.

Nem sokkal marad el az orvostudományok valamely területéről megjelent könyvek száma, 24% esik erre a diszciplínára, beleértve az ismeretterjesztő munkákat is. Az ország agrárjellegének megfelelően magas, 20%-os aránya a mezőgazdaság szakirodalmának. Kisebb a műszaki és technikai jellegű irodalom aránya: ez a tény is bizonyítja, hogy az országban folyó kutatások nem öncélú játszadózások voltak, gyakorlati célokat tűztek maguk elé.

Az ETO felépítéséből adódóan valójában csak a most megjelent kötet révén lehet áttekinteni egyes szakterületek irodalmát. Gondolok többek között a könyvre vonatkozó publikációkra. A nyomdászat és a könyvkiadás irodalma a 655 jelzet alá kerül az ETO-ban, meglehetősen távolra a 002.2 szaktól. A két szakcsoportot együtt vizsgálva figyelhető meg, milyen gazdag termése volt ennek a viszonylag kis részterületnek is. (És a recenzens, aki részben érdeklődésből, részben bibliofil hajlamból vezérelve gyűjti e szakterület irodalmát, fájó szívvel kénytelen tapasztalni minden gyűjtemény szegényességét egy bibliográfiához viszonyítva.)

Kertész Gyula és munkatársai összesen 312 szakcsoportot alakítottak ki az ETO egyszerűsített sémája szerint. A bonyolult – legalábbis az ETO rendszerét nem ismerő számára – hierarchiában a tájékoztatást mintegy ezer fogalmat felölelő tárgymutató segíti a kötetben.

Fontos kiadványt jelentetett meg az Országos Széchényi Könyvtár: a szűkebb szakma mellett nélkülözhetetlen lesz a tudománytörténet művelőinek, vagy akár egy-egy, a megoldandó probléma történeti előzményeit kutató természettudósoknak, mérnöknek. És nem utolsó sorban hozzájárulhat szellemi életünk egy meglehetősen elhanyagolt területének reális felméréséhez. (*Magyar Könyvészet 1921–1944. A Magyarországon nyomtatott könyvek szakosított jegyzéke. 4.: Természettudományok – orvostudomány – technika – mezőgazdaság. Szerk. Kertész Gyula. Bp. 1992. Országos Széchényi Könyvtár. 770 p. 1170,- Ft.*)

Pogány György

Hírlevél a Magyar Könyvtárosok Egyesülete tagjaihoz

Budapest, 1994. június 6.

37. szám

Balogh György – Balogh György, címzetes könyvtárigazgató, az MKE Békés Megyei Szervezetének hosszú időn át elnöke, Mezőkovácsháza könyvtárügyének érdemes előmozdítója 1994. április 25-én elhunyt. Családjával és munkatársaival együtt az MKE közössége is fájdalommal búcsúzik tőle.

Vándorgyűlés, 1994, Körmend – Jó hírek érkeznek folyamatosan az előkészületekről. 600 résztvevővel számolnak a szervezők. Becserkésztek a lehetséges szponzorokat is. A regionális program kialakítására értekezletet tartott az 5 nyugat-dunántúli megyei könyvtár. Megkezdték a jelentkezők adatainak számítógépre vitelét; a programot egyébként az MKE megvette, s a következő vándorgyűlések szervezői is használhatják majd. A befizetési csekkeket már szétküldték, most már a jelentkezőkön múlik, hogy mielőbb befizessék az összegeket. Mint tudnivaló, pénz nélkül bajos vándorgyűlésezni.

Könyvtárosképzési koncepció – Az MKE elnöksége 1994. május 30-án juttatta el észrevételeit a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Könyvtári Osztályára az OSZK-KMK által készített könyvtárosképzési koncepcióhoz. Az elnökségi állásfoglalásban remélhetőleg tükröződnek mind az elnökségi tagok írásbeli megjegyzései, az 1994. április 28-ai elnökségi ülésen elhangzott észrevételek, mind az MKE tanácsa 1994. május 5-ei ülésén felvetett gondolatok. Természetesen a különféle nézetekben és megközelítésekben továbbra is lehetnek eltérések; az elnökségi dokumentumról csupán az állítható, hogy az elnökség tagjainak egységes álláspontját tükrözi. További vizsgálódásokra, vitákra feltétlenül szükség van. Az MKE kész ezekben részt venni. – A 3K azt tervezi, egész sorozatot fog közölni a könyvtárosképzéssel foglalkozó írsokból. Szeretnénk, ha az elnökségi állásfoglalás is szerepelne közöttük. (Szerepel – a szerk.)

Főiskolai levelező képzés – Hadd idézzünk *dr. Závodszy Géza*, az ELTE Tanárképző Főiskolai Kara főigazgatójának az MKE elnökéhez intézett leveléből: „A rendkívüli körülményekre tekintettel, figyelembe véve a Magyar Könyvtárosok Egyesületének megítélésünk szerint is jogos kérését, főiskolánkon átmeneti időre szóló egyszakos levelező tagozatos képzés indítását tervezük azon könyvtárosok részére, akiknek a munkakörük ellátásához (közalkalmazotti) törvény felsőfokú végzettséget ír elő... A tagozat indítását, annak zárt jellege miatt a könyvtári szakajtóban fogjuk meghirdetni.” – Köszönjük a megértő intézkedést. Bár minden egyesületi kezdeményezés ilyen eredménnyel járna!

Szolgáltatásfejlesztési pályázat – A bíráló bizottság (Celler Zsuzsa, Hajdú Ágnes és Tóvári Judit) 1994. május 19-én ült össze, hogy a beérkezett 28 pályaművet elbírálja. Saját bevallása szerint nehéz helyzetben volt, mert sok volt a jó pályamunka, s kevés a kiosztható pályadíj. Az elnökség az 1994. június 9-i ülésén foglalkozik majd a bíráló bizottság jelentésével. A hivatalos

eredményhirdetés a körmenyi vándorgyűlés plenáris ülésén lesz. A titkárság mindenestre felvette a kapcsolatot a 3K szerkesztőségével az arra érdemes pályamunkák közzététele érdekében. Köszönjük a Művelődési és Közoktatási Minisztérium Könyvtári Osztályának nemcsak a pályázat díjazására szánt 100 ezer forintot, hanem az ösztönzést is a pályázat kiírására. Reméljük megte-remtődnek a feltételek egy újabb pályázat kiírására is.

Nemzeti Kulturális Alap – Hamarosan megjelenik az NKA Könyvtári Szakmai Kollégiumának pályázati felhívása két országos napilapban és a szaksajtóban. A kiírást érdemes alaposan áttanulmányozni, mert olyan témákat tartalmaz, amelyek az egész könyvtárügy szempontjából aktuálisak. Az érdeklődőknek tájékoztatásul a titkárság is adhat másolatot a pályázati felhívásból. Az MKE elnöksége is pályázni szándékozik, hogy támogatást kapjon országos és nemzetközi rendezvényeikhez. (A felhívást jelen számunk közli – a szerk.)

Szervezeti és működési szabályzatok – Úgy látszik, már nincs szervez-
tünk szabályzat nélkül. Elkészült a békési, a borsodi, a zempléni szervezeté,
sőt az alakulófélben lévő legújabb, a helyismereti könyvtárosokat és bibliog-
ráfusokat tömörítő szakterületi szervezetünké is.

Borsod Megyei Szervezet – Zemplén Megyei Szervezet – A két szer-
vezet együttesen rendezi meg 1994. június 17–18-án Tornanádaskán a Ha-
dik-kastélyban a szlovák és magyar kistelepülések könyvtárosai részére szak-
mai programját. A napirenden szereplő témák: bibliobusz Svindiken, a
könyvtári törvény előkészületei Szlovákiában és Magyarországon, a módszer-
tani munka 1989 után Szlovákiában, helytörténeti kutatások Zemplénben, a
magyarországi könyvbeszerzési lehetőségek. A második napon Tornanádas-
ka, Hidvégaród, Tornaszentandrás, Bódvaszilás és Szögliget könyvtárait tek-
intik meg a résztvevők.

Fejér Megyei Szervezet – Az FMSZ 1994. május 2-án tartotta tisztújító
taggyűlését. Az új vezetőség így osztotta el egymás között a feladatokat: He-
gedűs Éva elnök, Komlósi József titkár, Bognár Zsuzsa gazdasági felelős, Ug-
rits Margit továbbképzés és rendezvények, Zseli Klára információáramlás,
Péter Éva póttag. Az ellenőrző bizottság elnöke Molnár Istvánné. Bölcs elő-
relátással megválasztották már az MKE novemberi küldöttközgyűlésére is a
küldötteket. Megköszönve a régi vezetőség lelkes munkáját, gratulálunk az
új vezetőségnek a tagság bizalmához.

Hajdú-Bihar Megyei Szervezet – A HBMSZ 1994. május 30-án a deb-
receni Megyei Könyvtárban szervezte meg az MTI-Sajtóadatbank és könyv-
tári szoftver bemutatóját.

Pécsi és Baranyai Szervezet – Előzetes hírek szerint a PBSZ a pécsi Me-
gyei Könyvtárral együtt az év októberében tervez konferenciát tartani a ki-
sebbségek könyvtári ellátásáról az Alpok-Adria együttműködés keretében; a
konferencián részt vesznek Schiò, Rovereto, Trento és Bolzano könyvtárosai is.

Vas Megyei Szervezet – A VMSZ tagjai folytatták szomszédolásukat a
számítógépes fejlesztések megtekintésére. 1994. május 5-én a Veszprémi
Egyetem Központi Könyvtárában az ALEPH-programmal, a Vetési Albert
Gimnázium Könyvtárában a lokális számítógépes hálózattal, az Eötvös Ká-
roly Megyei Könyvtárban pedig a könyvtári információs iroda működésével
ismerkedtek meg.

Veszprém Megyei Szervezet – A VMSZ 1994. április 27-én szakmai
összejövetelt rendezett Balatonfüreden a Városi Könyvtárban. Téma: Esély-

örökség; gazdasági és politikai változások a kilencvenes évek derekán. Előadók: Kéri László politológus, Petschnig Mária Zita közgazdász. A tagság megtárgyalta az MKE elnökségének állásfoglalását arról, hogyan kell viselkedniük a könyvtáraknak az országgyűlési választások előkészületi időszakában.

Zempléni Könyvtárosok Szervezete – Több más szervvel együtt a ZKSZ is rendezője volt a 65. Ünnepi Könyvhét 1994. június 1-jei megyei megnyitójának Sárospatakon. Dr. Jánosdeák Gábor polgármester mondta a köszöntőt, a könyvhetet pedig Fodor András költő nyitotta meg.

Bibliográfiai Szekció – A BSZ 1994. május 26-án taggyűlést tartott az OSZK tanácstermében. A taggyűlés jegyzőkönyvét vagy emlékeztetőjét még nem kaptuk meg, így csak arról tudunk beszámolni, hogy Bényei Miklós és Nagy Zsoltné már szerepel a tisztségviselők választási jelöltlistáján, további jelölteket pedig a taggyűlés állított. A BSZ tagjai írásban kapták meg a vezetőség beszámolóját az elmúlt években végzett igen eredményes és sokrétű tevékenységről. Sajnos, itt nincs helyünk a jelentés teljes terjedelemben való közlésére, reméljük, valamelyik szaklapban olvasható lesz. Mindenesetre mi is megköszönjük a leköszönt vezetőség odaadó munkáját.

Mezőgazdasági Könyvtári Szekció – Az MKSZ 1994. május 24-én tartotta összejövetelét a következő napirenddel: a Mezőgazdasági Minősítő Intézetet (itt volt a rendezvény színhelye) és szakmatörténeti gyűjteményét mutatta be dr. Neszmélyi Károly igazgató, Zalainé Kovács Éva angliai tapasztalatok alapján beszélt a könyvtári menedzsment gyakorlatáról. Végül megválasztották az MKSZ új vezetőségét.

A nemzetközi tevékenység támogatása – A Művelődési és Közoktatási Minisztérium 250 000 forinttal támogatta az MKE 1994. évi nemzetközi tevékenységét, pontosabban az 1994. január 18-19-én megrendezett szimpóziумot (ld. a beszámolót a 3K márciusi számában) és az Association of Assistant Librarians (Anglia) tanulmányúti csoportja szeptemberi programjának lebonyolítását. Köszönjük szépen.

Európa Tanács – Lezajlott az a rendezvény, amelyről a Hírlevél 36. számában adtunk előzetes híradást. Az európai Könyvtáros egyesületek számára Strasbourgban rendezett fórumot az Európa Tanács az Európai Közösségek Bizottsága támogatásával, és az EBLIDA (European Bureau of Library, Information and Documentation Associations) közreműködésével. Az MKE-t Papp István főtítkárral képviselte. A szemináriumról a 3K-ban olvashatnak majd beszámolót az érdeklődők, a részletekről pedig a titkárságon kaphatnak további információkat. (A beszámoló jelen számunkban található – a szerk.)

TEMPUS-program – Az érdeklődők az MKE titkárságán is megtekinthetik a TEMPUS-programban pályázni kívánók részére az Európai Közösségek Bizottsága által kiadott útmutatót.

Meghívás Ausztriából – A Vereinigung Österreichischer Bibliothekarinnen und Bibliothekare meghívta az MKE főtítkárárt is, hogy vegyen részt a 23. Österreichischer Bibliothekartag 1994. szeptember 13-17-én Grazban.

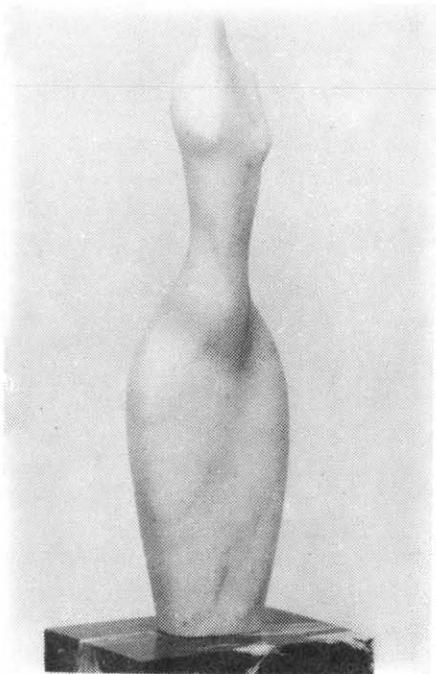
The British Council – A British Council arról tájékoztatta az MKE titkárságát, hogy a következő hat hónapban három szemináriumot rendez: személyzeti menedzsment a könyvtárban (Cardiff, 1994. július 3-5.), levéltári menedzsment (Lancaster, 1994. szeptember 4-13.), könyvtárpéletek tervezése (Newcastle Upon Tyne, 1994. szeptember 11-24.). A részletek iránt érdek-

lődök forduljanak a titkársághoz. Tájékoztatót kaphatnak arról is, milyen forrásokhoz fordulhatnak anyagi támogatásért a részvételi költségek fedezésére. Sürgős!

Libtech International '94 – A Hírlevél 36. számában és a szervezetek vezetőségeihez kiküldött tájékoztató alapján 17 kolléga jelentkezett erre az angliai rendezvényre, melynek témája a könyvtári automatizálás. Az alábbiakban felsoroljuk a jelentkezők nevét: Ambrus Zoltán (Megyei Könyvtár, Békéscsaba), Deák Nóra (KLTE Könyvtára, Debrecen), Feimer Agnes (OSZK-KMK), György Béla (OSZK), Hegyközi Ilona (OSZK-KMK), Kis Józsefné (Lévay József Könyvtár, Miskolc), Mikulás Gábor (Kecskeméti Tanítóképző Főiskola Könyvtára, Kecskemét), Nagy Ferenc (Budakeszi Könyvtár), Nagy László (Megyei és Városi Könyvtár, Nyíregyháza), Nagy Zsoltné (OSZK), Nemes Erzsébet (OSZK), Sonnevend Péter (Janus Pannonius Egyetem Könyvtára, Pécs), Szabóné Szávay Judit (Simmelweis Orvostudományi Egyetem Könyvtára, Budapest), Teveli Mihályné (MKE Műszaki Könyvtáros Szekció), Varga Józsefné (Megyei és Városi Könyvtár, Nyíregyháza), Vasas Livia (Simmelweis Orvostudományi Egyetem Könyvtára, Budapest), Vida Eszter (Megyei Zenei Tanács, Zenei Információs Központ, Budapest). Az MKE elnöksége a felsoroltakat 10-10 ezer forintos utazási támogatásban részesíti; most már csak az a kérdés, elfogadja-e valamennyiük jelentkezését a helyi szervező bizottság. Ugyanis előzetesen 5-10 fő részvételéről volt szó. Szorítunk nekik. Akik pedig a jelentkezési határidő (1994. május 31.) lejárta után jelentkeztek az MKE titkárságán, azoknak azt üzenjük, ezt a rendezvényt minden évben megtartják. Talán majd jövőre sikerülni fog nekik is eljünni erre a fontos bemutatóra.

INDEX könyvadatbázis – A Typotex Elektronikus Kiadó nemrég lépett be az MKE testületi tagjai sorába. Most arra kért bennünket, ismertessük az INDEX elnevezésű könyvadatbázisunkat; ennek szívesen teszünk eleget, mivel a könyvtárakban is jól használható segédeszközzel van szó. Az INDEX könyvadatbázis voltaképpen egy floppy-n megjelenő elektronikus folyóirat. Évi előfizetési díja 19 900 Ft+ÁFA. A megrendelő kéthavonta kapja meg a felfrissített adatbázist és a folyamatosan fejlesztett programot. Az INDEX közli, mi van a piacon, mi van előkészületben, mi fogyott el, mi hol szerezhető be. A könyvek ISBN, kiadó, szerző vagy cím szerint kereshetők vissza és listázhatók ki, a fontosabb adatokkal (megjelenés, formátum, ár stb.) együtt. Az adatokat közvetlenül a kiadók, illetve a Lira és Lant Kereskedelmi Rt, a Magyar Books in Print és az Új Könyvpiac szolgáltatják. Az INDEX adatbázis kapcsolható a könyvtári ISIS rendszerekhez. Használatának technikai előfeltételei: IBM PC AT, 1 Mb RAM, DOS 5.0, 10 Mb merevlemez-kapacitás, 3,5" vagy 5,25"-os floppy-meghajtó. Hálózaton is üzemel. Referenciahelyek: Országos Széchényi Könyvtár, ELTE TFK Könyvtár, Zrínyi Miklós Katonai Akadémia stb. Cím: 1051., Budapest, Batthyány u. 14. Tel/fax.: 212-2211, vagy 1051., Budapest, Sas u. 17. Tel.: 269-2962

Állást kínál – A Pest Megyei Könyvtár tájékoztató könyvtárost keres teljes munkaidejű foglalkoztatásra. Az érdeklődők forduljanak *dr. Tamási Csilá*hoz a (26) 310-320 vagy a (26) 310-222-es telefonszámon.

Jengibarjan Mamikon szobrai

